

DEBATT

Redaktör Carina Stensson Bitr redaktör Björn Jorner
Debattredaktionen debatt@svd.se Telefon 08-13 51 49
Webb: SvD.se/debatt Twitter: twitter.com/SvDDebatt Facebook: SvD Debatt

Bygg ett nytt operahus i Stockholm

Stockholm behöver ett nytt operahus där musikteater och dans ges nya möjligheter för konstnärlig utveckling, med maximal tillgänglighet för en bred publik.

Regeringen har lagt det vidlyftiga och kostsamma förslaget till en ombyggnad av operahuset vid Gustav Adolfs torg åt sidan. Det var på tiden.

Kungliga Operans styrelse har avböjt ett förslag om en renovering av huset som inte skulle innebära någon förbättring för verksamheten och föreslår i stället regeringen att utreda en nybyggnad. Det var också på tiden!

Det blev fel från början. Att bygga om en hovteater från 1800-talet och göra en tillbyggnad rakt in i Kungsträdgården var en ogenomtänkt idé med alla förutsättningar att bli ännu mycket dyrare än de 6,7 miljarder kronor som Statens Fastighetsverk aviserat. En ombyggnad skulle också kräva att Kungliga Operan under cirka fyra år spelar i andra lokaler till dess att den blir klar. Därtill i lokaler som skulle behöva anpassas efter verksamhetens mycket speciella och högt ställda krav. För det finns ingen kalkyl men kostnaderna skulle bli avsevärda.

Och ändå hade kärnan i operahuset fått stå kvar i stort sett som förut efter en ombyggnad. Salongen skulle bli kvar, byggd efter 1800-talets ideal med otillfredsställande akustik, med rader och loger där de förnämsta tronar längst fram, och där majoriteten av platserna inte längre motsvarar de krav man kan ställa i dag på en förhållandevis dyr operabjett. Scenen med den smala scenöppningen skulle också bli kvar, utan några sidoscener med de allvarliga begränsningar det innebär för modern opera och dans. Trots utbyggnaden skulle verkstäder och förråd fortfarande behöva ligga externt. Det skulle bli dyrt och långtifrån bra.

En renovering å andra sidan skulle enbart utgå från att uppfylla gällande lagar och miljökrav samt att säkra kulturmiljön. Allt detta må vara viktigt men den konstnärliga verksamheten, själva poängen med huset, får inga förbättrade villkor. Tvärtom blir det sämre eftersom det framgår att nya tekniska installationer skulle tillåtas inkräkta på befintliga knappa utrymmen. Det nuvarande mycket otillfredsställande tillståndet skulle permanentas för oöverskådlig framtid.

Åren har gått – snart tio – sedan riksdagen på grundval av en minimal regeringsberedning i princip tillstyrkte en ombyggnad till en kostnad upp till 2 miljarder kronor. Cirka 200 miljoner har förslötsats på projektarbetet. Inte en krona har däremot använts för att undersöka vad ett nytt hus skulle innebära för publiken, konstnärerna, arbetsmiljön eller ekonomin.

Det är nu hög tid att tänka till och blicka framåt. Vad är det Sverige och Stockholm behöver – jo ett nytt operahus där musikteater och dans ges nya möjligheter för konstnärlig

utveckling, med maximal tillgänglighet för en bred publik i alla åldrar, med en öppen och nära relation mellan scen och salong och där möjligheterna till livesändningar är inbyggda från början.

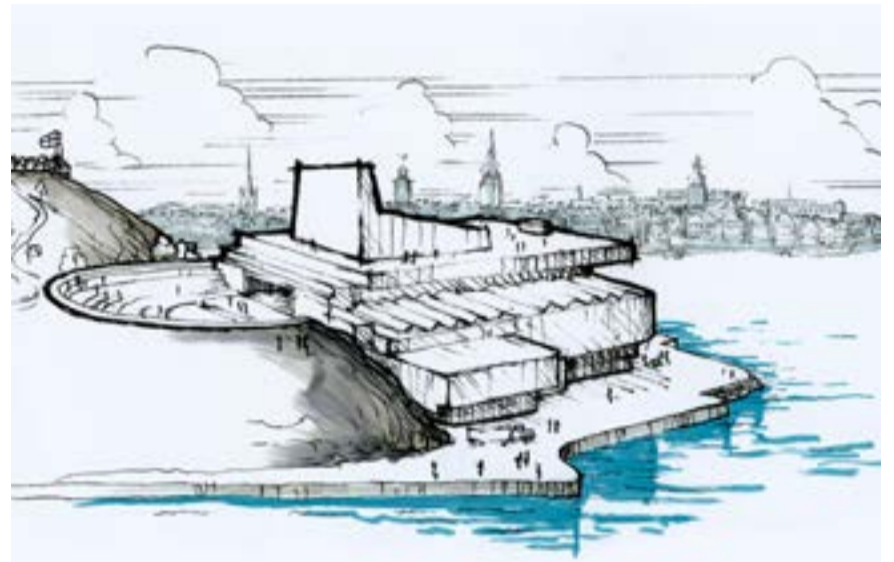
Det finns ett förslag till en sådan modern byggnad: projekt Masthamnsoperan. Huset skulle alltså ligga vid Masthamnen på Södermalm och är tänkt, ritat och modellerat "inifrån och ut", det vill säga det har utgått från musikteaterns och publikens behov. Det är utfört av kvalificerade och mycket erfarna fackmän, som vet vad som behövs. Programhandlingar och modell skiljer sig på så sätt från andra operahusprojekt som ofta fått en spektakulär yttre gestaltning men inte den bästa lösningen för själva verksamheten: för regissörer, dirigenter, scenografer, koreografer, kostymskapare, ljusdesigner, sångare, dansare och musiker, alla teatertekniker och för publiken.

Allt som en modern nationalscen behöver finns under ett tak. Tre inomhusscener, varav en med plats för 1400 i publiken, och två för mindre produktioner, gott om alla slags repetitionslokaler och övningsrum. Verkstäder och förråd under samma tak. Verksamhet året runt. En utomhusscen mellan huset och bergväggen till Fåfången med plats för cirka 3000 personer, som man får praktiskt taget på köpet, kan bli en öppen arena för all slags scenkonst och konserter.

Detta alternativ kan såklart också bli spektakulärt till det yttre, beläget just vid inloppet till Stockholms hjärta mitt emot Djurgården, förslagsvis efter en arkitekttävling. Det kan dessutom bli världens första klimatneutrala operahus som från början är projekterat så att det kostnadseffektivt kan sända live till en stor publik i hela Sverige och den övriga världen.

Förslaget är kostnadsberäknat med hjälp av oberoende experter och hamnar på cirka 5,8 miljarder kronor, 1 miljard mindre än förslaget till ombyggnad, i en kalkyl jämförbar med SFV:s underlag. Visst kan det bli dyrare, det vet man aldrig exakt. Slutsumman beror också på skicklighet från beställarnas sida. Men problemet är inte investeringskostnaden i sig. Det viktiga är det nya husets möjligheter att betala för sig och de är avsevärda. Ett nytt hus ger både kraftigt ökade biljettintäkter och lägre driftskostnader eftersom huset kan ta emot en betydligt större publik och blir mycket enklare att arbeta i. Våra kalkyler visar att hyreskostnaden för det nya huset till cirka 85 procent kommer att finansieras av en bättre driftsekonomi.

Nu har alla nordiska huvudstäder moderna operahus, liksom Göteborg. Undantaget är Stockholm. Ibland får vi höra att Sverige inte har råd med ett nytt operahus. Det är inte

Skissen ovan av scenografen Göran Wassberg visar hur en ny operabyggnad vid Masthamnen på Södermalm skulle kunna gestaltas. Observera att skissen inte visar ett färdigt arkitektförslag.

”
Huset är tänkt, ritat och modellerat 'inifrån och ut', det vill säga det har utgått från musikteaterns och publikens behov.

sant. Det nya huset är en stor investering men det kommer inte att kosta mycket mer att driva än i dag. Med ett nytt hus kan Kungliga Operan åter attrahera de främsta konstnärerna, få rimliga möjligheter att utveckla konstformen, och återta en ledande position inom opera och dans, samtidigt som en mycket större publik kan se föreställningarna.

6 miljarder kronor till en investering som nästan betalar sig själv är inte att slösa bort våra skattemedel. Sverige ska ha ett starkt och levande kulturliv och där ingår musikteatern och dansen som behöver en ny nationell scen där det går att bedriva en högkvalitativ konstnärlig verksamhet.

Nu är det givna tillfället för riksdagen att ta ansvar. Stockholms stad är öppen för förslag men sådana här projekt tar tid. En utredning måste starta nu. Det är dags att bygga nytt!

Ulf Hedberg, Inga Lewenhaupt, Gunnar Lundberg, Staffan Rydén, Carl Tham, Lotta Zacharias
styrelseledamöter Föreningen Masthamnsoperan
Anneli Alhanko
hovdansare och prima ballerina assoluta
Hans Gefors
operatonsättare, professor emeritus
Étienne Glaser
regissör och skådespelare
Bengt Gomér
scenograf och ljusdesigner
Staffan Valdemar Holm
regissör och före detta teaterchef för Dramaten och Düsseldorf Schauspielhaus
Kjell Ingebretsen
hovkapellmästare och före detta chef för Göteborgsoperan
Anna Larsson
hovsångerska
Bente Lykke-Möller
scenograf och kostymdesigner
Peter Mattei
hovsångare
Annsöfi Nyberg
kostymdesigner
Patrik Ringborg
dirigent och före detta generalmusikdirektor vid Staatstheater Kassel
Per Arthur Segerström
hovdansare och regissör samt före detta vd på Confidencen
Nina Stemme
hovsångerska
Lars-Åke Thessman
scenograf och kostymdesigner
Lars Östbergh
scenograf och ljusdesigner
Faktauppgifterna i artikeln presenteras närmare i rapporten "Kungliga Operan. Renovera, bygga om eller bygga nytt?", tillgänglig på www.masthamnsoperan.se.